

KDE LIŠKY DÁVAJÍ DOBROU NOC

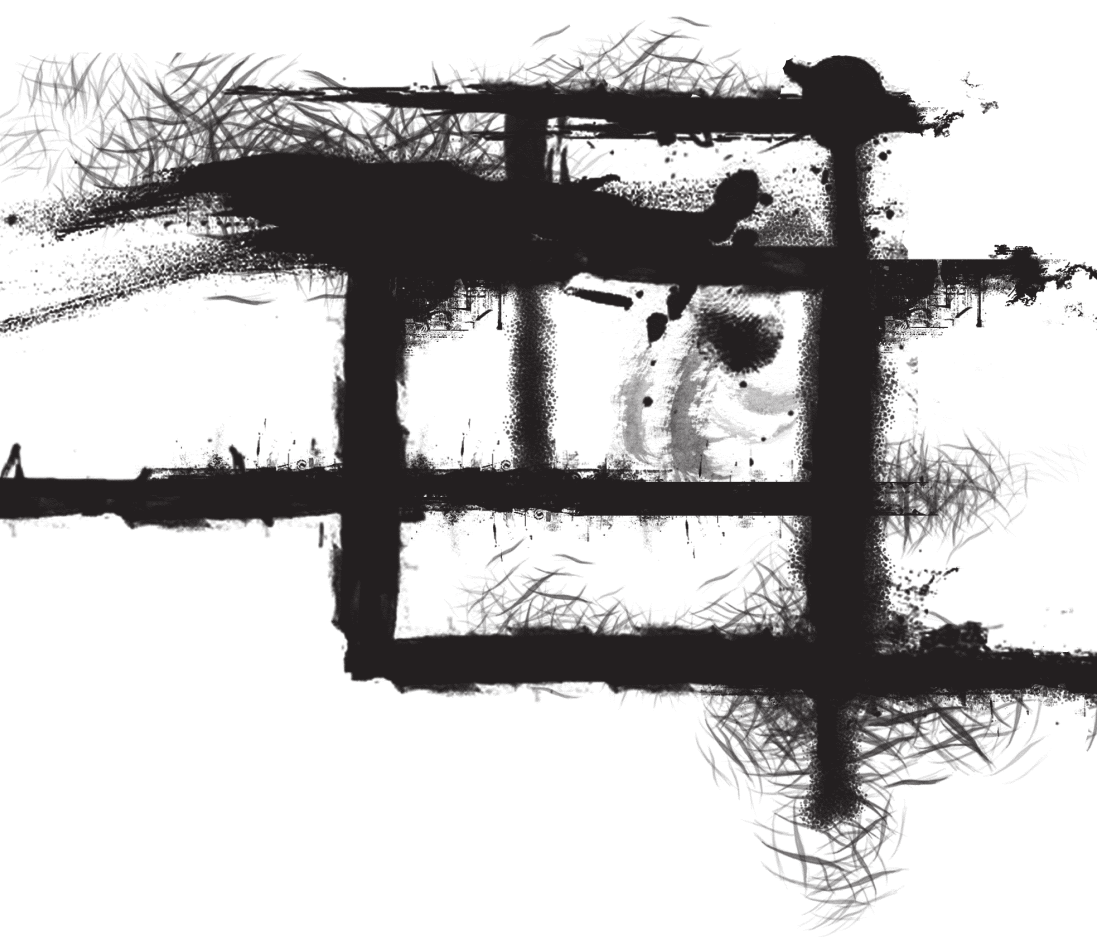
III. PUZZLE

CHAIM CIGAN

TORST

**KDE LIŠKY
DÁVAJÍ
DOBROU
NOC**

KDE LIŠKY DÁVAJÍ DOBROU NOC

III. PUZZLE

CHAIM CIGAN

© Chaim Cigan, 2016

© Torst, 2016

ISBN 978-80-7215-519-4 (váz.)

ISBN 978-80-7215-661-0 (e-kniha)

V tiché části mého já byla legenda, již ona živila. Stejně jako v bibli byla o stromu, pod nímž stála žena s jablkem v dlani jménem Eva.

Henry Miller / Sexus

PRVNÍ KNIHA

V pátek večer, když se okolní svět chystal přivítat Nový rok 1993 a Moše s malým Frederikem se vraceli domů ze synagogy, se po chodníku spoře osvětlené ulice Elišky Krásnohorské potácela postava opilého cizince. Že je cizinec, se dalo poznat podle oblečení, protože průměrný občan ještě chodil v konfekci z konce osmdesátých let a starší.

Nebyt jeho většího druha, také cizince, jenž ho usměřňoval, byl by to bral přes ulici až k protějším domu, odkud dvojici pozorovali otec se synem s jarmulkami na temně rusých hlavách. Byl však poslední den starého roku, zasvěcený v křesťanském kalendáři papeži Silvestrovi, a Moše dal tříletému synkovi úsměvem na vědomí, že se těch pánů nemá co bát.

Jenomže jak ten menší muž vlezl do světla, otec Frederika pustil, rozběhl se přes ulici a zastavil se před ním! Ten na něj zíral, kolébaje se dopředu a dozadu jako při modlitbě, pak se však otočil zády a chlapec si všiml legračního růžového batůžku na jeho zádech. Do světla se nyní vynořil i ten veliký a tlustý pán a všichni tři si něco povídali. Chlapec mezitím došel k tatínkovi a vzal ho za ruku, přece jen se trochu bál, aby se s těmi cizími pány nepral. S ním byly síly vyrovnané, dva proti dvěma.

Moše se nejdřív domníval, že má před sebou Rubena Altschula, jenomže si pak vzpomněl na setkání v Jeruzalémě před několika lety, kdy si to myslel také, a z Rubena se vyklubalo jeho starší dvojče Leon. Situace se teď v Praze vskutku opakovala s tím rozdílem, že Leon byl silně podroušený a za ty čtyři roky, co se neviděli, nějak sešel. Ještě víc než on se však změnil jeho doprovod. S jeho identifikací měl Moše ještě větší potíže, poněvadž Jacobi junior příšerně zhubl a šaty na něm visely jako na strašákovi v poli.

Když se Moše vrhl pánovi s batůžkem kolem krku, stál Frederik pod těmi obry. Mluvili na sebe jinak, než byl zvyklý, nebyla to ani modlící řeč, kterou znal ze synagogy, křičeli na sebe a smáli se, jako kdyby ztratili rozum. Potom otec a pán s batůžkem přešli do známé

řeči a mluvili o fotografii, kterou tatínek poslal bratrovi toho pána. Ukazovali přitom na vinárnu v jejich domě teď naproti přes ulici a mluvili o *Zigeuner-Gallery*, která tam byla dříve. Konečně si všimli také jeho, a když se k němu obličeje tatínkových opilých kamarádů sklonily a pořádně si je prohlédli, byli smutní. Tatínek mu vysvětlil, že se před vinárnou v jejich domě, když tam ještě byla galerie, nechal vyfotografovat v kaftanu. To byl Frederik ještě na houbách. Ale proč se přitom smáli a byli smutní, to nepochopil.

Leon přijel do Čech na psychoanalytickou konferenci, která se konala na dobrříšském zámku, a setkal se tam s Karlem-Heinzem. Neměl vůči němu takovou averzi jako kdysi jeho bratr, a jak se na konferenci ukázalo, po smrti starého Jacobiho neotravoval prázdnými řečmi a nadto byl na smrt nemocný. Před odletem se zastavili v Praze a ubytovali se na Silvestra v Intercontinentalu. Že pár kroků odtud bydlí Mojžíš, Leon nevěděl, protože se s ním naposledy viděl v devadesátém roce v Bratislavě, když mu byl v synagoze v zastoupení za Rubena svědkem při jeho svatbě. Přesto neměl v úmyslu ho v Praze vyhledat, poněvadž by se dříve nebo později zeptal na jeho bratra.

Však také neuplynulo ani pět minut od jejich setkání, a bylo to tu. „Co dělá Ruben?“ zeptal se Mojžíš. „Je zdrav?“

„Pokud vím, tak ano,“ řekl Leon, „a co ty? Vůbec jsi, hochu, nezeštírl, jak to děláš?“

„Kde teď žije? Vrátil se do Německa?“

„Vezmeš nás k sobě na kafe, nebo tady budeme stát před domem až do Nového roku?“ opáčil Leon. „Jestli se ale za mě stydiš, vím, kde je moje místo,“ ukázal na otevřenou vinárnu.

Moše uvažoval, zda si Leon uvědomuje, že je šábés. Alexandra čeká se šábésovou večeří, a on přitáhne domů opilého Leona a toho Němce, kterého ani nezná, a ještě ke všemu není Žid. Neviděl však jiné řešení, a kromě toho měl ze setkání s Leonem upřímnou radost. Zamířili s Frederikem k domu, odemkli a pustil hosty dovnitř. Cestou do schodů je připravil na to, že je u nich doma šabat, a předběhl je, aby manželku připravil na nečekanou změnu programu. Dělal však na schodech takový rámus, že Alexandra se Zuzou v náručí a Goldou za ruku již stála ve dveřích.

„To snad není pravda!“ rozesmála se, když spatřila ty dva za jeho zády. „Co děláte v Praze, Leone?“

Políbila Mošeho: „Šabat šalom,“ a pošeptala mu: „Neříkej, že byli v tomhle stavu v synagoze!“

Pak najednou zpanikařila: „Kde máte Frederika?“

„Tady jsem,“ vykoul chlapec za otcem.

„Tak pojďte dál,“ podala miminko Mošemu a ustoupila do před-síně.

V obývacím pokoji byl nachystaný sváteční stůl s hořícími svíčkami ve dvou stříbrných svícnech a vyšivanou dečkou zakryté barchesy.

Karl-Heinz se posadil do křesla a okamžitě usnul.

Leon si odložil batůžek a natáhl se na koberec. „To pomůže,“ řekl na vysvětlenou, když se Moše s Alexandrou a Frederikem vrátili z dětského pokoje a našli ho tam. „Pokračujte ve svém rituálu, jako bych tu nebyl.“

Moše nalil víno do poháru. Alexandra stála vpravo od něj a chlapec za stolem nebylo z koberce vidět. Chvilí hebrejsky zpívali a Mojžíšovi, když odříkával požehnání a podával pohár své ženě, to slušelo. Udělal dobře, že jim byl za svědka, pomyslí si se zadostiučiněním. Posléze se však stalo, čeho se obával, a Mojžíš se znovu zeptal, jak se má Ruben.

„Sedí v base,“ ozvalo se z koberce.

„V base? Ruben?“ zaznělo dvouhlasně přes stůl.

Leon se posadil a přikývl. „Dostal čtyři roky, napřesrok už by ho mohli pustit na polovičku.“

„Ale proč?“ zíral Moše vyděšeně na jeho pleš.

„Protože si nedal pokoj. Sám nejlíp víš, s čím asi. Jen to tentokrát zkusel s Mojžíšovou černoškou.“

„Tak počkat!“ klepla Alexandra klouby o stůl a prosvítla rentgenovým pohledem manžela. „Tys měl přede mnou i nějakou černošku? Tos mi neřekl!“

Leon se s úsměvem začal zvedat. „To s tvým Mojžíšem nemá co dělat. Můj bratr si nedal pokoj, a když mu to nevyšlo s tvým manželem, vzal si do hlavy, že to zkusí s černoškou, kterou měl Mojžíš, co nás vodil za nos čtyřicet let po poušti po východu z Egypta. Ale svým způsobem jste na vině i vy, poněvadž to začalo tím, že mě místo sebe poslal do Bratislavy, abych vám šel za svědka. Že prý ho po jeho zkušnostech již nikdo nikdy v Evropě neuvidí, ale jak jsem vytáhl paty, hned si začal s Venuší!“

„Chápu,“ posadil se zdrceně Moše.

„Nic nechápeš. Pak už bylo pozdě, když jsem se vrátil,“ dodal Leon, zvedl se a obešel spícího Karla-Heinze, aby se také posadil ke stolu.

„Ale já vůbec nic nechápu!“ dožadovala se Alexandra vysvětlení. „Zatím jsem pochopila, že je Venuše černoška a Ruben ti ji přebíral, ale co s tím má společného Moše rabenu?“

„Venuše,“ vysvětlil jí opatrně Moše, „je uklízečka na univerzitě ve Wisconsinu, kde Leon pracuje. Leon s ní dělal hypnotické pokusy, něco podobného jako Ruben se mnou. Viděl jsem ji jen jednou, když jsem ji s Leonem potkal v Jeruzalémě. To bylo ještě za komunistů, než jsme se poznali, po mém návratu z Německa. Instaloval jsem tam výstavu obrazů Franka Rosenfelda. A co se týče Mojžíšovy černošky, to byla Rubenova mánie. Za to ho ale přece nemohli zavřít?“ pohlédl na Leona. „Přece ho kvůli hypnóze nemohli zavřít na čtyři roky?“ divil se.

Leon zavrtěl hlavou, že ho slyšel, ale nechce o tom mluvit. „Mohl bych dostat nějakou pokrývku hlavy, mladý muži,“ zeptal se Frederika, „abych tu neseděl jako nezaboh?“ A než se chlapec vrátil s jarmulkou, v rychlosti jim vysvětlil, že to není pro dětské uši a poví jim to později. „Nechtěl jsem vám pokazit šábes, když vám to tak spolu sluší, ale už se stalo.“

Po večeři, když odzpívali šabatové písně a rodina se společně pomodlila modlitbu po jídle, šel chlapec spát. Vykradl se však z dětského pokoje a snažil se z předsíně zachytit něco z toho, co si povídali. Vězení, ve kterém byl bratr toho pána, a Mojžíšova černoška ho nesmírně zaujaly. Svezl se zády na bobek ke zdi a poslouchal. Dozvěděl se, že Venuše spala s oběma těmi pány v jedné posteli a Leon by se s tím smířil. Přesto kvůli tomu vyskočila z okna chemické laboratoře, ale podle toho druhého pána, který byl ve vězení, uletěla za nějakým tibetským chlapcem. Takže to se spaním v jedné posteli nemělo souvislost. Proč potom porota odsoudila jeho bratra za spoluúčast na zabíjení a lékařská komora mu odebrala oprávnění vykonávat praxi? A proč se s ním kvůli tomu rozvedla jakási Charlotta a provdala se za Indiána, tomu také nerozuměl. Copak za to Leonův bratr mohl, že se Venuše spletla, protože létat se dá jen ve spaní? A kdo jsou Ilonka, která se provdala do Švýcarska za ortodoxního Žida a je kapacitou v oboru hlubinné psychoterapie, a Ilan, jenž zůstal v Americe a je svobodný? Pak se Leon znovu rozpovídal o Venuši, jak byla v dětství v Číně se svým otcem a dostala od dalajlámy požehnání.

„Já taky,“ objevil se náhle ve dveřích Frederik.

„Co to povídá?“ lekl se Leon a rychle si utíral slzy.

„Dalajláma byl ve Staronové synagoze,“ vysvětlil mu Moše, „když byl Frederik miminko.“

„Pojď sem,“ kývl Leon na chlapce.

Přišoural se k němu v žlutém pyžamku s oranžovými medvídky a on mu něco hledal v hustých červených vlasech.

„Já už nemám vsi,“ upozornil ho Frederik.

„Venuši tam po jeho požehnání zůstala hvězdička, byla na ni moc pyšná,“ vysvětlil mu své počínání Leon.

„Mám tam hvězdičku?“

„To víš, že máš.“

„Vyplávej este o jejím kamaládovi,“ poprosil ho Frederik.

„To dítě by mělo spát,“ namítla Alexandra, jenomže Leon už měl jejího syna na kolenou a vyprávěl mu, že Číňané chlapečka zastřelili při potlačování povstání v Tibetu. „Strašil jí v hlavě jako její kosmický druh,“ vyprávěl přitom Mošemu, „škoda že neznáš její obrazy. Kdyby ses mě zeptal, kde teď Venuše je, asi bych řekl, že je se svým malým guru ve hvězdách.“

„Plotoze si myslela, ze spinká,“ dodal vážně Frederik.

„Tak to by stačilo,“ zvedla se rezolutně Alexandra, „povléknu vám gauč v Mošeho pracovně, a ty,“ přikázala Frederikovi, „dej strýčkovi pusinku a hybaj do postele! Co uděláme s ním?“ ukázala na spícího Jacobiho. „Kdo to vůbec je?“

„Jacobi,“ řekl Moše.

„Ten Jacobi?“

„Jeho syn.“

„*Mein ganzer Name ist Krebs*,“ zamumlal ze spánku Karl-Heinz.

K tomu se ještě vypnul šábesový automatický spínač světla a tma je rozehnala do postelí. Tím však noc neskončila, protože všechny probudil pŕlnoční ohňostroj za okny. Ani jeden nemohl v tom kra-válu spát, a tak dělali v obývací společnosti Karlu-Heinzovi. Mezitím se probudil a pojídal zbytky šabatové večeře.

„Člověk,“ filozofoval německy s řízem mezi zuby, „je prázdný py-tel, hladový po zážitcích,“ a s jistou chloubou, než posunul sousto do trávícího ústrojí, dodal: „Já se žívím svou rakovinou.“

„Aspoň víš, co žívíš,“ řekl Moše, protože kdysi, když v Karlsruhe čekal na azyl v uprchlickém táboře, dospěl k stejnému závěru, že je člověk pytel hladový po zážitcích. „To většina lidí neví.“

Místnost se co chvíli rozsvítila jako ve dne. Ozvalo se fííí a zase byla tma, fíííí a tma. Leon se přitom zjevoval ve spodkách a v tričku hned u okna, hned u stolu, a jeho hlava s černou čepičkou z umělé-ho hedvábí, která mu trčela na hlavě jako stan, se jako v stínovém

divadle promítala na strop a na stěny. Z otevřených oken v ulici zněly česká a slovenská hymna.

Karl-Heinz se začal dožadovat novoročního přípitku. Moše mu ale za žádnou cenu nechtěl vydat poloprázdnou láhev kidušového vína, poněvadž ve svém bytě nepřipustí modloslužbu. Pak ale přinesl dvě plné láhve z kuchyně.

To už zase Frederik seděl Leonovi na klíně a on mu vykládal o dvojčatech. „Když se dostavily porodní bolesti, jedno z dvojčat bylo přesvědčeno, že je to jejich konec,“ vyprávěl mu se zpoceným čelem, zvarhánkovatělm jako plechová roleta. „Znalo totiž jen život v mamčině děloze a třásl se strachem ze smrti, zatímco druhé dvojče nějakým zázrakem vědělo, že ty hrozné stahy předcházejí narození. Utěšovalo bratra, že to je znamení, že se brzy narodí a venku je čeká nádherný svět, mnohem prostornější a bohatší, než vedou v matčině břiše. Že je maminka, ve které teď jsou, bude hladit a líbat a oni se jí budou dotýkat. Už to přece stojí za to, ne? Všechny nepříjemnosti, které teď prožívají, hned po porodu pominou! To praktické dvojče tomu ale nevěřilo, všechno, co prožívalo, tomu odporovalo, a zlobilo se na bratříčka. Ty si život po životě jenom zbaběle namlouváš, křičelo telepaticky, jen aby ses nemusil podívat tváří v tvář kruté pravdě!“

„Co je tele paticky?“ přerušil jej věcně hlásek.

„V břiše nemohli ani dýchat, tak se dorozumívali myšlenkami, to dá rozum.“

„Jejich duše si povídaly?“

„Něco podobného,“ řekl Leon. „A jak myslíš, že to dopadlo?“

„Ploc se ti chlapeckové neudusili?“

„Ty ses v mamince také neudusil. Děti v břiše dýchat nemusí celých devět měsíců až do porodu, protože za ně dýchá matka a oni jsou s ní spojení pupeční šňůrou, je to dobře zařízeno.“

„Já vím,“ souhlasil s ním Frederik. Vyhrnul si pyžamový kabátek a ukázal Leonovi pupík. „A pak psijde pan doktol, ustíhne snůru a udelá uzle!“

„Přesně tak, ale co ti vyprávím, to je takové podobenství, víš. Rabín to přirovnával k porodním bolestem příchodu Mesiáše, víš, o kom mluvím, že?“

Chlapec přikývl.

„Většina lidí si bude myslet, že to je konec světa, ale vy věřící předejte víte, že se nemáte čeho bát. A já se ptám,“ obrátil se najednou

na Mošeho: „Jak to, že někteří lidé věří, že po smrti přijdou do nebe, a jiní tomu nevěří? Je to od Boha spravedlivé? Jak k tomu my nevěřící přijdeme, že vy nějakou záhadou víte, že vás po smrti očekává lepší svět? Domníváte se, že nám nevěřícím jen stačí přečíst si to v bibli, kde to stejně není?“ zahleděl se na něj vyčítavě.

„*Mein Name ist Krebs*,“ prohlásil opět Karl-Heinz.

„To by mohl říct každý,“ odbyl ho Leon.

„Ploc?“ otázalo se dítě, ale vlastně již spalo.

Leon s Alexandrou jej odnesli do postele, a když se Leon vrátil, navázal na Frederikovu otázku. „Ploc? Poněvadž to máte opravdu chytře vymyšlené!“

„To bych rád slyšel,“ řekl Moše.

„Slabší náтуры mezi vámi o tom nechťejí nic slyšet. Když vidí, že nějakého gaunera náhodou potkalo neštěstí, jásají, že Boží mlýny melou pomalu, ale jistě. Ale když nemelou, a to ví každý, kdo má oči v hlavě, mají pro to také vysvětlení. Aby byla zachována garance Jeho Nejsvětější Spravedlnosti, je nutné, aby tento svět, v němž se spravedlnosti nedovoláš, stvořil jen jako předsálí před *olam haba*, před lepším světem, kde Boží bezpráví nevládne. Něco jsem si k tomu nastudoval. Máš příležitost si zasloužit odměnu pro spravedlivé, a když poslušně spolkneš všechno zlo, které tě tu potká, otevrou se dveře a Pánbůh zavolá: Mojžíšku, můžeš vstoupit! A tam už sedí spravedliví jako ženské u kadeřníka pod helmami Boží přítomnosti a je ti dovoleno zaujmout místo mezi nimi! Nu, a trestem pro nevěřící logicky je, že žádné dveře nevidí.“

„*Was ist das halamaba*,“ přestal žvýkat Karl-Heinz.

„*Olam haba* je budoucí svět pro spravedlivé,“ vysvětlil mu Leon, „ale to není nic pro tebe, ty jsi gój!“

„Spravedliví z národů na něj mají nárok také,“ namítl Moše.

„Spravedliví z národů mají stromečky v Jad vašem, to jim stačí,“ připomněl mu Leon setkání v Jeruzalémě před několika lety. Pak zvážněl: „Pověz mi laskavě, jak k tomu nevěřící dvojče přijde, že neví, co ví jeho bráška? Třeba bych také rád viděl dveře do *olam haba* otevřené a lépe snášel zdejší nespravedlnost. Jenomže já, ať se vrátím, kam se vrátím,“ natáhl před sebe ruce jako slepec, „mám všude kolem sebe tmu!“

Jako by to říkal Ruben.

Kolem čtvrté utichly i opilecké hlasy zdola z vinárny a Moše si vlezl do postele k Alexandře. „Stejně mi nejde do hlavy ta černoška,“